ÖZGÜR ÇİZGİ
GÜNCEL SİYASİ VE EKONOMİ BÜLTENİ

3. Sayı

ÖZGÜR ÇİZGİ

Güncel Siyasi ve Ekonomi Bülteni

15 - 28 Şubat 2026

Dergi Adı: Özgür Çizgi
ISSN: 3108-8392

İmtiyaz Sahibi (Yayımcı):
Ülkü Neslihan AKTAŞ

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Nevzat ADİL

Editör (Baş Editör):
Ramazan AKTAŞ

Editör Yardımcıları:
Mete Doğanay
Mansur Konuralp AKTAŞ

Yayın Türü: Süreli Yayın

Yayın Periyodu: Yılda 12 sayı

Yayıncı Adresi:
Büyükesat Mahallesi Mahatma Gandi Caddesi
52/7 Çankaya ANKARA

İletişim:
E-posta: iletisim@ozgurcizgi.com.tr
Web: www.ozgurcizgi.com.tr

Dizgi ve Tasarım:
Ülkü Neslihan AKTAŞ
Zeynep OCAK

ÖZGÜR ÇİZGİ
GÜNCEL SİYASİ VE EKONOMİ BÜLTENİ

Editörden...

Özgür Çizgi'nin ilk sayısıyla başlattığımız düşünce yolculuğu, üçüncü sayımızla birlikte daha geniş bir tartışma alanına taşınıyor. Amacımız, meseleleri yalnızca tanımlamak değil; onların ardındaki varsayımları, çıkarımları ve görünmeyen katmanları görünür kılmak.

Bu sayıda da ekonomi, dış politika, güncel sorunlar, teknoloji ve eğitim başlıkları altında yer alan yazılarımız tek bir doğruda buluşmayı değil, farklı doğruların yan yana durabildiği bir entelektüel alan kurmayı hedefliyor.

Okurlarımızdan beklentimiz, burada sunulan metinleri yalnızca tüketmeleri değil; onlarla tartışmaları, eleştirmeleri ve kendi düşünsel çizgilerini yeniden kurmalarıdır. Çünkü fikir, ancak dolaşıma girdiğinde ve başka fikirlerle karşılaştığında canlı kalır.

Üçüncü sayımızla birlikte bu çoğul düşünce iklimini büyütmekten memnuniyet duyuyor, katkı sunan tüm yazarlarımıza ve eleştirel okurlarımıza teşekkür ediyorum.

Editör
Prof. Dr. RAMAZAN AKTAŞ

ÖZGÜR ÇİZGİ
GÜNCEL SİYASİ VE EKONOMİ BÜLTENİ

İÇİNDEKİLER

Finansal Bilgi Manipülasyonu
Ramazan AKTAŞ 01

Özel Tüketim Vergisi Üzerine
Mete DOĞANAY 05

“Atlas mı?” Dediniz!
Olcay AYDİLEK 09

Hangi İş İçin Hangi Yapay Zeka?
Erkan KILIÇER 12

Taştan Veriye
Ahmet Fatih KARAKAYA 16

Suriye’de Her Şey Tamam mı?
Nihayet ÜNLÜ 19

İran Krizinde Kürecik’in Rolü
Bülent AYDEMİR 24

Gazze Barış Planı II. Safhası
Levent KÖSE 28

Neoliberalizm Kimlere Çalışıyor?
Halil İbrahim BULUT 31

Subaylığın Alamet-i Farikası: KILIÇ
Şenol ZÜMRÜT 35

Özel Okullarda Nitelikli Öğretmen Sorunu
Nevzat ADİL 39

Krizler Çağında Sosyal İnovasyon
Ülkü N. TÜRÜDÜ 43

FİNANSAL BİLGİ MANİPÜLASYONU

Yatırımcıyı Bekleyen Gizli Tehlike

Prof. Dr. Ramazan AKTAŞ

Bu sayının konusu olan **"Finansal bilgi manipülasyonu,** halk arasındaki ismi ile **bilanço makyajı",** bir şirketin yöneticilerinin, firmanın finansal durumu ve performansı hakkında yanlış bir izlenim vermek amacıyla mali tablolardaki bilgileri kasıtlı olarak çarpıtması eylemidir. Bu tür illegal faaliyetler, yatırımcıların piyasaya olan güvenini sarsan ve "adil fiyat" oluşumunu engelleyen en önemli unsurlardan biridir. Ne yazık ki ülkemizde çokça da karşılaşılan bir durumdur.

Temel Amaç ve Yöntem

Finansal bilgi manipülasyonunda temel amaç yatırımcı ve finansal kesimi yanıltmak için iyi bilanço göstermek ya da devlete az vergi vermek için kötü bilanço sunmak olabilir. Amaç iyi bilanço ise, bu noktada mümkün mertebe şirketin borçları ve zararları gizlenmeye, gelirleri de abartılı göstermeye çalışılır ve böylece hedef grubu (yatırımcılar gibi) yanıltmaya çaba sarf edilir. Burada özellikle yatırımcıları manipüle etmek üzerinden konu işlenecektir.

Manipülatörler, piyasadaki **"bilgi arayıcıları" (information seekers)** olarak adlandırılan ve yatırım kararlarını derinlemesine analiz yerine yüzeysel veri ve fiyat hareketlerine dayandırmaya çalışan kesimi hedef alırlar. Bu yatırımcılar, mali tablolardaki çarpıtmalar nedeniyle ekonomik gerçeklere dayanmayan kararlar vererek büyük zararlara uğrayabilirler.

Küresel bir örnek olarak Enron ve Worldcom gibi çok uluslu faaliyet gösteren iki büyük Amerikan şirketinde ortaya çıkan finansal bilgi manipülasyonları bunlardan en önemlileridir. ABD gibi gelişmiş bir ülkede ortaya çıkan bu skandallar sorunun sadece gelişmekte olan ekonomilerle sınırlı olmadığını ortaya koymuştur. Dünya finans tarihinin en büyük finansal bilgi manipülasyonu **2001 yılında patlak vermiştir.** Örneğin, Enron örneğinde, şirket yöneticileri (CEO Jeffrey Skilling ve CFO Andrew Fastow), karmaşık muhasebe oyunlarıyla şirketin borçlarını gizlemiş ve gelirleri olduğundan çok daha yüksek raporlamıştır. Skandalın ortaya çıkmasıyla, bu şirketin iflası 63,4 milyar dolarlık bir varlık kaybına yol açmış, hisse senedi fiyatı 90,75 dolardan 1 dolara düşmüştür. Bu süreçte yaklaşık 20.000 çalışan işini kaybetmiş ve denetim firması Arthur Andersen hileleri göz ardı ettiği için kapanmak zorunda kalmıştır.

DÜNYA FİNANS TARİHİNİ SARSAN 2001 KRİZİ: ENRON VE WORLDCOM SKANDALLARINDAN NELER ÖĞRENDİK?

YASAL DÜZENLEMELER VE DENETİM

Bu tür büyük çaplı manipülasyon skandalları, dünya genelinde yasal otoriteleri daha sert önlemler almaya itmiştir. Bu yasal düzenlemelerden birisi Sarbanes-Oxley Yasası'dır. Enron skandalı sonrasında ABD'de finansal raporlama ve bağımsız denetim standartlarını sıkılaştıran bu yasa yürürlüğe girmiştir.

TÜRKİYE'DEKİ DURUM

Bilindiği gibi, Türkiye'de Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), kamunun zamanında, yeterli ve doğru bilgilendirilmesini sağlamak amacıyla düzenlemeleri yapmakla yükümlüdür. 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu (SPKn) kapsamında, yanıltıcı yayın ve duyurular izlenmekte ve bu tür suçlara karşı idari ve hukuki yaptırımlar uygulanmaktadır.

MANİPÜLASYONUN DİĞER TÜRLERİYLE İLİŞKİSİ

Finansal bilgi manipülasyonu, daha sonra ele alınacak hisse senedi manipülasyon türleriyle birlikte görülür. Hisse senedi manipülasyonunda karşımıza çıkan durumları iki başlıkta toplamak olasıdır:

· **Bilgi Bazlı Manipülasyon:** Fiyatları etkilemek için yalan haber veya asılsız söylentiler yayılması.

60

• **İşlem Bazlı Manipülasyon:** Piyasada aktif bir işlem hacmi olduğu görüntüsü yaratmak için yapılan yapay alım-satımlar.

Özetle; finansal bilgi manipülasyonu, piyasa mekanizmasına yapılan haksız bir müdahaledir ve yatırımcıların rasyonel karar verme yetisini ellerinden alır. Bu yüzden de yapılması yasaktır.

Sonuç olarak, bir benzetme yapmak gerekirse; bilançoyu iyi göstermeye çalışan bir finansal bilgi manipülasyonu, çürük bir binanın dış cephesini gösterişli bir boya ve lüks kaplamalarla makyajlamaya benzer. Dışarıdan bakanlar binayı sağlam ve değerli zannederler (yanıltılan yatırımcılar), ancak binanın taşıyıcı kolonlarındaki çatlaklar (gizlenen borç ve zararlar) gizlendiği için, bir gün kaçınılmaz olarak bina çöker ve içindekiler (hissedarlar ve çalışanlar, alacaklılar) enkaz altında kalır.

Prof. Dr. RAMAZAN AKTAŞ KİMDİR?

2004'ten beri TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi İşletme Bölümü Öğretim Üyesidir. Aynı zamanda "Finans", "Girişimcilik" ve "KOBİ'ler" konusunda eğitim vermektedir. Alanıyla ilgili çok sayıda kitap, makale ve konferans bildirileri bulunmaktadır.

ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ ÜZERİNE

Prof. Dr. Mete DOĞANAY

ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ NEDİR?

Genel anlamda vergi devletin kamu harcamalarını finanse etmek için, kanuna dayanarak gerçek kişiler ve kurumlardan aldığı paradır. Hepimizin akaryakıt veya otogaz alırken, sigara ve alkollü içki alırken, otomobil alırken ya da beyaz eşya, kristal bardak alırken farkında olarak veya olmadan ödediğimiz ise Özel Tüketim Vergisidir (ÖTV).

Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) Deprem Vergisi veya Lüks Tüketim Vergisi Değildir!

Öncelikle, ÖTV de katma değer vergisi (KDV) gibi tüketim üzerinden alınan dolaylı bir vergidir. Ocak 2026 ayından itibaren 95 oktan benzin alan herkes litre başına 14,8277 TL ÖTV ödemek durumundadır. Bu vergi pompa fiyatının içindedir. Litre başına ödenen ÖTV'nin kişinin geliriyle de ilgisi yoktur; aylık geliri bir milyon TL olan da asgari ücret alan da litre başına aynı tutarda ÖTV öder.

Önce şunu belirtelim ki ÖTV diğer bir vergi türü olan özel iletişim vergisi (ÖİV) ile karıştırılır. Birçok kişi ÖTV'yi deprem vergisi zanneder. Oysa deprem vergisi; mobil haberleşme, internet servis sağlama ve diğer elektronik iletişim hizmetleri üzerinden alınan özel iletişim vergisidir. Özel iletişim vergisi de tüketim üzerinden alınan bir vergi olup Kasım 1999 tarihinde, Marmara depreminin yaralarını sarmak için konulan geçici bir vergidir. Sonra kalıcı hale gelmiştir. ÖTV ise 1 Ağustos 2002 tarihinden itibaren alınmaya başlamıştır. ÖTV'nin lüks tüketim üzerinden alınan vergi olduğuna yönelik yanlış bir algı da vardır. Örneğin, çıt çıt tırnak makaslarından da ÖTV alınmaktadır oysa çıt çıt tırnak makası satın almak aslında lüks tüketim değildir.

Peki bu ÖTV nedir ve nereden çıkmıştır?

ÖTV akaryakıt, madeni yağlar ve doğalgazdan (otogaz dâhil), taşıt araçlarından, alkollü içeceklerden, bazı alkolsüz içeceklerden (gazlı içecekler, meyve suları, enerji içeceği, vb.), tütün ürünlerinden, parfümden, özellikli (örneğin el işi, kristal, altın kaplamalı) mutlak ve sofra eşyasından, beyaz eşyadan, elektrik süpürgesinden, cep telefonundan, elektronik eşyadan, manikür/pedikür aletlerini de kapsayan çeşitli ürünlerden alınmaktadır.

Esasen Avrupa ve ABD'de de alınan bir vergidir. Özel tüketim vergisine "excise tax" ismi verilmekte olup Avrupa'da yüzyıllarca önce uygulamaya konmuştur. ÖTV'nin temel amacı, bir ürünün tüketimi çevreye, insan sağlığına ve topluma zarar veriyorsa, o ürünün fiyatını artırarak tüketimini kısıtlamaktır. Akaryakıttan her yerde ÖTV alınır, çünkü akaryakıt tüketimi çevreye zarar verir. Alkollü içeceklerden her yerde ÖTV alınır, çünkü alkol tüketimi insan sağlığı ve toplum için zararlıdır.

Tütün ürünlerinden her yerde ÖTV alınır, çünkü bunların tüketimi insan sağlığı için zararlıdır. İnsan sağlığına zararı nedeniyle (obezite, diyabet) bazı alkolsüz içeceklerden de birçok ülkede ÖTV alınmaktadır. Bazı ülkelerde elektronik eşyadan da ÖTV alınmaktadır çünkü elektronik eşya atıkları çevreye zarar vermektedir. Hatta, yüzyıllar öncesinden Avrupa'da alkollü içeceklerden ÖTV alınmaya başlamıştır.

Türkiye'de Özel Tüketim Vergisine Neden Gerek Duyulmuştur?

Avrupa ve ABD'de çok önceden beri alınan ÖTV Türkiye'de neden alınmaya başlamıştır? Bunun bazı nedenleri vardır. İlk önce vergi mevzuatında basitleştirme istediğidir. ÖTV uygulamasından önce de değişik kanunlara dayanarak akaryakıt, alkollü ve alkolsüz içecekler, tütün ürünleri ve taşıt aracı alım satımından vergi alınıyordu. ÖTV Kanunu ile bunlar tek bir kanunda toplandı.

İkinci olarak Avrupa Birliği mevzuatına uyum gelmektedir. Avrupa Birliğinde de ÖTV vardır. Ancak, bu konudaki Avrupa Birliği direktifi üye ülkeleri serbest bırakmakla beraber akaryakıt, tütün ürünleri ve alkollü içeceklerde ÖTV'yi zorunlu tutar.

Şimdi gelelim esas nedenlere. Türkiye 1999 yılında büyük bir deprem felaketi yaşamıştı. Bu felaketin yaralarının sarılması bütçeye büyük bir yük getirmişti. Ayrıca, 2000 ve 2001 yıllarında büyük bir ekonomik kriz yaşanmıştı. Sürdürülemez bir cari açık vardı ve bunun makul bir seviyeye indirilmesi gerekiyordu. 1996 yılında Avrupa Birliği ile gümrük birliğine gidilmişti ve bunun sonucunda Avrupa Birliğinden yapılan ithalattan alınan gümrük vergisinden önemli bir gelir kaybı oluşmuştu. Dolayısıyla devlet hazinesinin paraya ihtiyacı vardı ve ithalat azaltılmalıydı. Türkiye petrolün önemli bir kısmını ithal etmekteydi, motorlu taşıtlar ve özellikle otomobil ithalatı da oldukça yüksekti.

Yukarıda belirttiğimiz gibi, Avrupa Birliğinden yüksek miktarda ithal edilen ürünler vardı ve bunlarda gümrük vergisi kaybı da söz konusuydu. İşte temel olarak devlete ek kaynak sağlamak, gümrük birliğinin neden olduğu vergi kaybını telafi etmek ve ithalatı azaltmak amacıyla 1 Ağustos 2002 tarihinden itibaren ÖTV yürürlüğe girdi.

Türkiye ve Diğer Ülkelerde ÖTV Uygulama Farkları

Türkiye'de ÖTV alınma nedeni diğer ülkelerden farklılık göstermektedir. ÖTV Türkiye'de vergi gelirlerinin yaklaşık % 20'sini oluşturmaktadır. Bu oran ABD'de yaklaşık % 2'dir. OECD ortalaması ise yaklaşık % 8'dir. Vergi gelirleri içinde en yüksek ÖTV oranına sahip OECD ülkesi Türkiye'dir. Bunun nedeni, diğer ülkelerde oldukça sınırlı sayıda üründen alınırken Türkiye'de daha fazla üründen ÖTV alınması ve Türkiye'de ÖTV tutar ve oranlarının daha yüksek olmasıdır. Motorlu taşıtlardan alınan ÖTV %220 oranına kadar çıkmaktadır. Diğer ülkelerde, toplanan ÖTV'nin oldukça büyük kısmı alkollü içeceklerden gelirken, Türkiye'de motorlu taşıtlardan alınan ÖTV açık ara öndedir. Bunu akaryakıttan alınan ÖTV takip etmektedir.

Türkiye'deki ÖTV uygulaması ile özellikle Avrupa ve ABD'deki uygulama arasında diğer önemli bir farklılık daha vardır. Avrupa ve ABD'de toplanan ÖTV belirli harcamaları finanse etmek için kullanılmaktadır. Örneğin, akaryakıt ve motorlu taşıtlardan alınan ÖTV çevre kirliliği ile ilgili projelerde, alkolden alınan ÖTV alkolizmin tedavisi ve önlenmesi ile ilgili projelerde, tütün ürünlerinden alınan ÖTV akciğer kanseri için yapılan araştırmalarda kullanılırken, Türkiye'de ÖTV'nin tamamı genel hazine hesabına aktarılarak her türlü kamu harcamasını finanse etmek amacıyla kullanılmaktadır.

Prof. Dr. METE DOĞANAY KİMDİR?

2005 yılından beri Çankaya Üniversitesi İşletme Bölümü öğretim üyesidir.
Muhasebe ve finans alanında ulusal ve uluslararası makale, kitap ve konferans bildirileri vardır.
Enflasyon muhasebesi özel ilgi alanı olup bu konuda çeşitli konferanslar vermiştir.

"ATLAS MI?" DEDİNİZ!

Türkiye'de Milyonlarca İnsan Ağır Bir Borç Yükü Altında

Olcay AYDİLEK

Resim: Nedim GÜNSUR

Atlas... Yunan mitolojisinde titan soyundan gelen bir karakter. Yarı tanrı olan titanlar, Zeus'a karşı giriştikleri en büyük savaşı kaybederler. Zeus, diğer titanlarla birlikte Atlas'ı da cezalandırır. Atlas'ın cezası, gök kubbeyi omuzlarında taşımaktır. Diğer bir deyişle yıldızlar, takım yıldızları ve gökyüzünün sonsuz ağırlığını yüklenir. Atlas, gök kubbenin insanların üzerine çökmemesi için bu ağırlığın altında ezilir.

Türkiye'de Milyonlarca İnsan Ağır Bir Borç Yükü Altında

Bugün, Türkiye'de milyonlarca insan ağır bir borç yükü altında, Atlas'la adeta yarışıyor. Benzetme yerindeyse, yükü sırtlanma konusunda "direnç ve güç"te insanımız, Atlas'a dünkü çocuk muamelesi yapıyor!

Sözü, son derece düşündürücü verilere bırakalım. Ekonomik kriz, yoksulluğun genişlemesi ve tüketim çılgınlığı borç dağları oluşturdu. Aşılmaz zorlu bir dağ.

Vatandaşların, bankalar ve finans kuruluşlarına olan bireysel kredi ve kredi kartı borçları, artış trendini koruyarak Ocak ayı sonunda 5 trilyon 973 milyar TL'ye kadar yükseldi.

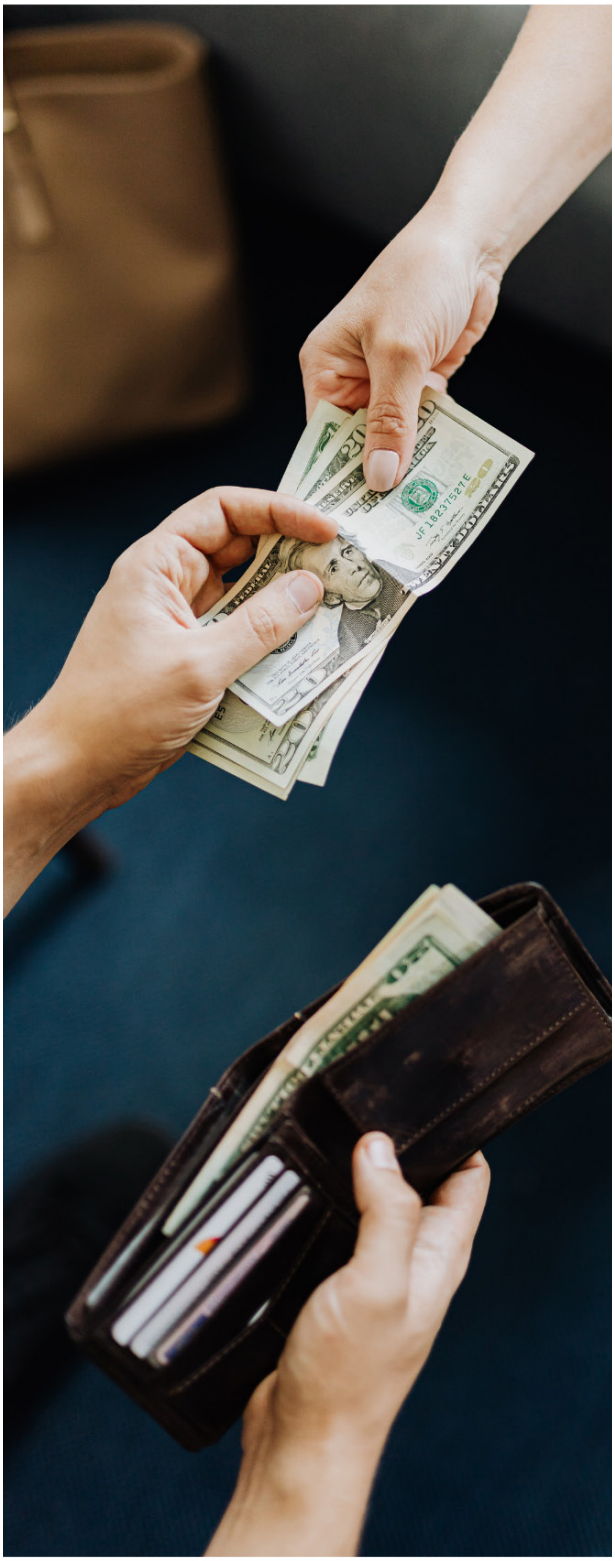

Bireysel kredi borçları 3,1 trilyon TL, Kredi kartı borç bakiyesi de 2,9 trilyon TL düzeyinde bulunuyor. Varlık yönetim şirketlerine olan borçlarıyla birlikte vatandaşların toplam finansal borcu 6,1 trilyon TL'yi aştı.

Borçlu Vatandaşa İcra Kıskacı

Bankalar ve finans kuruluşlarının tüketicilerden zamanında tahsil edemediği için icra takibine aldıkları bireysel kredi ve kredi kartı alacakları da Ocak ayı sonunda 300 milyar TL'ye dayandı. Sistemdeki batık bireysel kredi ve kredi kartı borçlarının 350 milyar TL'yi bulduğu hesaplanıyor.

Vatandaşın Ödediği Faiz

Bir diğer kritik konu da vatandaşın ödediği faiz. Vatandaşlar, bireysel kredi ve kredi kartı borçları nedeniyle bankalara 2025 yılında 1 trilyon 222 milyar TL rekor düzeyde faiz ödedi.

2025 yılında vatandaşlar bireysel kredi borçları için bankalara 720 milyar lira, kredi kartı borçları için de 502,3 milyar lira faiz ödedi. Vatandaşın faiz yükü 2024 yılına göre yüzde 42,7 oranında büyüdü.

Şimdi, sorumuzu yineleyelim.

Atlas mı, borçlu vatandaş mı, kimin yükü daha ağır?

Hesap ortada...

OLCAY AYDİLEK KİMDİR?

Gazeteciliğe 1996 yılında başladı. Değişik gazete ve televizyonlarda muhabir ve haber müdürü olarak çalıştı. Ankara'da, başta enerji ve ulaştırma olmak üzere ekonomiye ilişkin bakanlıkları yakından takip etmeye devam ediyor.

HANGİ İŞ İÇİN HANGİ YAPAY ZEKA?

Yazıyı Yazdırmak mı, Yazıyı Düşünmek mi?

Akademik Disiplin: Kaynağa sadık kalarak analiz yapmanın yolları.
İş Akışı Ortağı: Yapay zekayı bir otorite değil, destek mekanizması olarak konumlandırmak

Erkan KILIÇER

ChatGPT, Gemini, Claude, Copilot, NotebookLM ve Diğer Platformlarla Verimli Çalışma Rehberi

Bir önceki yazımızda yapay zekayı yalnızca bir teknoloji başlığı olarak değil; insanın düşünme ve karar süreçlerine eşlik eden bir "dijital ortaklık" modeli olarak ele aldık. Bu yazıda ise daha pratik bir soruya odaklanacağız:

"Peki Hangi İş İçin Hangi Yapay Zeka Aracı Daha Verimli?"

Çünkü yapay zeka dünyası tek bir platformdan ibaret değildir. Bugün farklı modeller ve farklı sistemler, farklı güçlü yönlere sahiptir. Örneğin gündelik kullanımda sıkça karşılaştığımız ChatGPT, Google Gemini, Anthropic Claude ve Microsoft Copilot gibi araçlar, benzer başlıklarda hizmet veriyor gibi görünse de pratikte farklı kullanım senaryolarında öne çıkabilmektedir.

Buna ek olarak NotebookLM gibi bazı araçlar ise klasik sohbet modelinden ayrılarak özellikle "kaynak temelli çalışma" alanına odaklanmış durumdadır. Bu konuya dair güncel değerlendirmeler, teknoloji içeriklerinde ve karşılaştırma videolarında da sıkça ele alınmaktadır. Özellikle bazı içerikler, birden fazla aracı aynı anda kıyaslayarak hangi işte hangi sistemin öne çıktığını göstermesi bakımından pratik bir perspektif sunmaktadır. Ancak burada temel ilkeyi hatırlamak gerekir:

Yapay zeka araçları bir "yerine geçme" mekanizması değil, bir "destek ve genişletme" mekanizmasıdır.

Dolayısıyla soru yalnızca "hangisi daha iyi?" değildir. Asıl soru şudur:

"Ben ne yapmak istiyorum ve hangi araç bunu insan merkezde kalacak şekilde daha iyi destekler?"

Yapay Zekayı Seçmek Değil, Doğru Konumlandırmak

Birçok kullanıcı yapay zekayı bir "cevap makinesi" gibi konumlandırma eğilimindedir. Oysa en verimli kullanım, yapay zekayı bir "düşünce ortağı" olarak yapılandırmakla mümkündür. Bu nedenle araç seçimi yaparken ilk adım şudur:

Benim ihtiyacım üretim mi, analiz mi, karar netliği mi? Hız mı istiyorum, derinlik mi? Tek bir iş mi yapacağım, yoksa çok aşamalı bir süreç mi?

Bu sorular netleştiğinde, hangi platformun daha uygun olduğu da belirginleşir.

Metin Üretimi ve Düşünce Yapılandırma: Chatgpt ve Claude Gibi Modeller

Metin üretimi denildiğinde çoğu insan yalnızca "yazı yazdırmayı" düşünür. Oysa metin üretimi, aynı zamanda düşünce üretimidir. ChatGPT ve Claude gibi sistemler, özellikle şu alanlarda güçlü bir performans sunar:

- Makale taslağı oluşturma
- Başlık ve alt başlık önerileri geliştirme
- Kavramları sadeleştirme ve yeniden çerçeveleme
- Bir düşünceyi akademik dile taşıma
- Fikirleri yapılandırma ve akış kurma
- Soru sorarak düşünceyi derinleştirme

Bu tür modellerin en güçlü tarafı şudur: insanın zihinsel dağınıklığını toparlayarak düşünceyi netleştirmesi. Bu nedenle yalnızca "yazı yazdırmak" için değil, "yazıyı düşünmek" için de kullanılmalıdır.

Kaynak Temelli Akademik Çalışma: Notebooklm Gibi Araçlar

NotebookLM, yapay zeka dünyasında ayrı bir yere sahiptir. Çünkü odağı yalnızca sohbet etmek değil; kullanıcının yüklediği veya tanımladığı kaynaklar üzerinden çalışmaktır. Bu yaklaşım, özellikle öğrenciler ve akademik çevre için

öğrenciler ve akademik çevre için dikkat çekici bir işlev sunar.

Sistem, verilen metinlere sadık kalarak analiz yaptığı için, son dönemde sıkça gündeme gelen "halüsinasyon" sorununu büyük ölçüde ortadan kaldırır; yani kaynağa dayanmayan bilgi üretme riskini minimize eder.

Burada önemli bir fark ortaya çıkar: NotebookLM tarzı araçlar, yeni bilgi üretmekten ziyade mevcut bilgiyi doğru biçimde yapılandırmaya, ilişkilendirmeye ve anlaşılır hale getirmeye odaklanır. Bu da akademik çalışmalarda güvenilirlik ve düşünsel disiplin açısından önemli bir avantaj sağlar.

Çoklu Ortam (Multimodal) İşler: Gemini Ve Chatgpt Gibi Sistemler

Bazı platformlar yalnızca metinle sınırlı değildir. Görseli analiz edebilir, belgeyi okuyabilir, tabloyu yorumlayabilir ya da aynı anda birden fazla içerik türüyle çalışabilir. Bu noktada Google Gemini ve ChatGPT gibi multimodal yetenekleri bulunan sistemler öne çıkabilmektedir

Araç Seçiminin Gizli Anahtarı: "Görev Tipi"ni Doğru Tanımlamak

İnsanlar genellikle "ben yapay zekaya sordum" der. Oysa asıl farkı yaratan şey, ne sorulduğu kadar şudur: **Ne için sorulduğu.** Görev tipi netleştiğinde, araç seçimi de netleşir.

Yapay Zekayı Verimli Kullanmanın Altın Kuralı:

Tek araç değil, doğru kombinasyon

Günümüzde yapay zeka kullanımı, tek bir uygulamayı açıp "her şeyi ona yaptırmak" değildir. Verimli kullanım çoğu zaman şu yaklaşımı gerektirir:

- Bir araçla düşünceyi kurmak (örneğin ChatGPT / Claude)
- Bir araçla kaynakları yönetmek ve düzenlemek (örneğin NotebookLM)
- Bir araçla görsel/çoklu içerik işlemek (örneğin Gemini)
- Bir araçla düzenlemek ve iş akışına entegre etmek (örneğin Copilot)
- Son kararı insanın vermesi

Bu yaklaşım, yapay zekayı bir "otorite" olmaktan çıkarır ve onu bir "iş akışı ortağı" haline getirir.

ERKAN KILIÇER KİMDİR?

Erkan Kılıçer, insan–yapay zeka etkileşimini insan merkezli bir karar destek modeli olarak ele alan; etik, sorumluluk ve düşünsel yapılandırma odağında yazılar ve projeler üreten bir araştırmacıdır. İşletme ve Uluslararası İlişkiler alanlarında yüksek lisans derecelerine sahiptir. Uzun yıllar kamuda görev yapmış, emekli albaydır. Çalışmalarında yapay zekayı, insan muhakemesini genişleten bir "dijital ortak" olarak konumlandırmaktadır.

TAŞTAN VERİYE:

Selimiye Bugün Yapılsaydı?

Doç. Dr. Ahmet Fatih KARAKAYA

Mimar Sinan Selimiye Camii'ni inşa ettiğinde elinde bilgisayar yoktu. Ne üç boyutlu modelleme programları ne dijital simülasyonlar ne de yapay zekâ. Ama geometri bilgisi, malzeme ustalığı ve insan ölçeğini sezme becerisi vardı. Selimiye'nin kubbesi sadece bir mühendislik başarısı değil, aynı zamanda mekânın insan üzerindeki psikolojik etkisini bilen bir tasarım zekâsının ürünüdür. Şimdi bir an için düşünelim: Eğer Sinan'ın elinde bugünkü teknolojiler olsaydı ne olurdu?

Yapay Zekâ ile Kubbe Tasarlamak

Bugün mimarlık ofislerinin yarısından fazlası tasarım sürecinin en az bir aşamasında yapay zekâ destekli araçlar kullanıyor. Tasarım yazılımları saniyeler içinde binlerce form alternatifi üretebiliyor. Enerji simülasyon programları, bir yapının yıllık karbon salımını daha temel atılmadan hesaplayabiliyor. Artırılmış gerçeklik sayesinde bir projeyi gerçek ölçekte, henüz inşa edilmeden deneyimlemek mümkün.

Sinan muhtemelen kubbenin statik hesaplarını saniyeler içinde test edebilir, farklı taşıyıcı sistemleri karşılaştırabilir ve akustiği dijital simülasyonlarla ölçebilirdi. Güneşin yıl boyunca caminin içine hangi açıyla girdiğini önceden analiz edebilir, mekânın ruhunu daha bilinçli biçimde kurgulayabilirdi. Ama Selimiye'yi Selimiye yapan şey teknoloji değil, niyetti.

Taş ustalığının yerini veri ustalığı aldı.
Pergelin yerini parametrik modelleme yazılımları aldı.
Ama tasarımın özü hâlâ aynı:
İnsan için anlamlı mekân üretmek.

Gotik Katedraller ve Parametrik Geometri

Aynı soruyu Avrupa'daki gotik katedraller için de sorabiliriz. Notre Dame ya da Köln Katedrali inşa edilirken ustalar yük dağılımını deneyimle öğreniyor, hatalardan ders çıkarıyordu. Bugün aynı yapı, parametrik analizlerle malzeme kullanımını optimize ederek daha hafif ve daha dayanıklı tasarlanabilir. Işık simülasyonları, vitrayların mekânda oluşturduğu renk etkisini önceden hesaplayabilir. Teknoloji bu yapıları belki daha hızlı inşa ederdi. Ama onları anlamlı kılan yine insanın mekânla kurduğu ilişkidir.

Tasarım Artık Sadece Estetik Değil

Dünya genelinde inşaat sektörü küresel karbon emisyonlarının yaklaşık %37'sinden sorumlu. Bu nedenle günümüz tasarım araçlarının önemli bir kısmı sürdürülebilirlik odaklı geliştiriliyor. Yapay zekâ, enerji verimliliğini artıran cephe sistemleri öneriyor; algoritmalar doğal havalandırmayı optimize eden plan şemaları üretiyor. Artık mesele yalnızca "güzel bir bina" yapmak değil; çevresel etkisi hesaplanmış, enerji performansı ölçülmüş, kullanıcı deneyimi analiz edilmiş yapılar üretmek.

Bugünün tasarımcısı iki dünyada birden çalışıyor: fiziksel ve dijital. Mekân artık sadece taş, beton ve camdan ibaret değil; veri ve etkileşim katmanlarıyla birlikte düşünülüyor. Akıllı binalar kullanıcı yoğunluğuna göre enerji tüketimini ayarlayabiliyor. Müzeler artırılmış gerçeklik ile görünmeyen tarih katmanlarını görünür kılıyor. Dünya genelinde milyarlarca insan akıllı telefon taşıyor ve artırılmış gerçeklik teknolojileri hızla günlük yaşama entegre oluyor. Bu, tasarımın artık sabit değil; deneyimlenen ve güncellenebilen bir süreç olduğunu gösteriyor.

Biz Bu Araçlarla Ne Yapıyoruz?

Asıl soru şu olmalı: Eğer geçmişin ustaları bugünkü araçlara sahip olsaydı ne yaparlardı değil; biz bu araçlarla ne yapıyoruz? Taş ustağının yerini veri ustalığı aldı. Pergelin yerini parametrik modelleme yazılımları aldı. Ama tasarımın özü hâlâ aynı: İnsan için anlamlı mekân üretmek. Eğer teknoloji insan deneyimini derinleştiriyor, daha sürdürülebilir ve daha kapsayıcı mekânlar üretmemizi sağlıyorsa, o zaman bu yeni çağ bir tehdit değil; büyük bir fırsattır. Belki gelecek veriyle yükselen kubbeler inşa edecek. Ama o kubbenin altında durduğumuzda hissettiğimiz şey hâlâ aynı olacak:

İnsana ait bir mekânın içindeyiz.

DOÇ. DR. AHMET FATİH KARAKAYA KİMDİR?

2009'dan beri TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Öğretim Üyesidir. Çalışmaları; uzaktan ve dijital tasarım eğitimi modelleri, işbirlikçi ve disiplinler arası tasarım süreçleri, genişletilmiş gerçeklik (XR) teknolojilerinin eğitim ve mekânsal deneyim bağlamındaki kullanımları ile yeni ve yükselen teknolojilerin tasarım, öğrenme ve kullanıcı deneyimi üzerindeki etkilerine odaklanmaktadır.

SURİYE'DE HER ŞEY TAMAM MI?

Sahadaki Gerçekler ve Türkiye'yi Bekleyen Riskler

Suriye Devleti, ancak PARÇALANMIŞ EGEMENLİĞE SAHİP, 'HİBRİT' yönetişim modeline sahip bir ülke görünümü vermektedir. Bu durum, Türkiye'nin de istediği şekilde tam üniter bir devlet olmayacağına işaret ediyor!

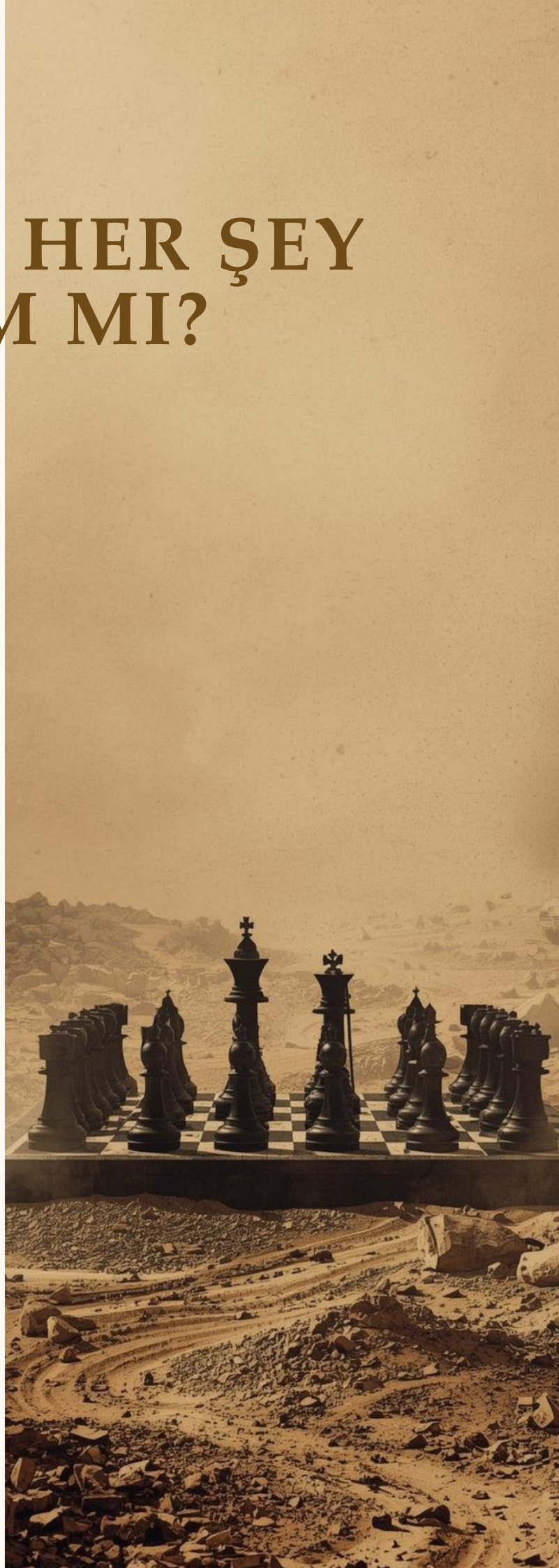

E. Tuğgenaral Nihayet ÜNLÜ

Suriye'de, son dönemde yaşanan gelişmeler, maalesef, "Güney komşumuzda Türkiye için her şey tamam," dedirtmiyor!

Son haftalarda Suriye'de yaşanan gelişmeler, başta Türkiye olmak üzere, bölge ülkeleri ve hatta uluslararası kamuoyunda geniş yankı uyandırdı. Bu yazıda, 30 Ocak'ta, Şam Merkezi Hükümeti ile "SDG" arasında imzalanan antlaşmanın Suriye Devleti açısından siyasal sonuçları ile, Türkiye'nin güvenliği ve gelecekte karşılaşabileceği riskler bakımından ne ifade ettiği hususlarının açıklığa kavuşturulması hedeflenmiştir.

Suriye sahasında son haftalarda yaşanan "baş döndürücü" gelişmeler, Türk kamuoyunun bir bölümü tarafından, "Türkiye'nin zaferi" olarak nitelendirilirken, değişik kesimlerde konu hakkında farklı yorum ve kıymetlendirmeler yapıldı. "SDG"nin önce Halep'ten, bilahare Rakka, Deyrizor gibi ana merkezlerden çıkarılması, devam eden süreçte Suriye Arap Ordusu'nun (SAO), Fırat'ın doğusuna geçerek, önemli petrol ve doğal gaz alanlarının bulunduğu bölgeleri kontrol altına alması ve kağıt üzerinde de olsa "SDG" güçlerinin Şam Merkezi Hükümeti kurumlarına bağlanacak olması" tabii ki olumlu gelişmelerdir. Bununla birlikte, sahadaki fiili durum ve genel gidişat daha soğukkanlı bir şekilde değerlendirilmelidir.

Antlaşma veya mutabakatı Türkiye'yi ilgilendiren yönleri ile özet olarak irdelemekte fayda bulunmaktadır. Antlaşmaya göre; Kürt nüfusun yoğun olarak yaşadığı Haseke, Kamışlı, Derik, Ayn el-Arap ("Kobani") gibi merkezlerde, Şam Merkezi Hükümetine bağlı polis veya Güvenlik Güçleri görev yapacaktır. Bu durum, gerçekte, merkezi devletin, anılan bölgelere "SEMBOLİK olarak geri dönüşü veya "devrim bayrağının yeniden görünmesi" anlamına gelmektedir. Zira, söz konusu il ve ilçe merkezlerinde, Şam Hükümetinin askeri ve hatta istihbari varlığı dahi olmayacak ve bu bölgelerde asıl güç, aslında "SDG"de kalmaya devam edecektir. Bu durum da Şam'ın egemenliğinin buralarda tam olarak tesis edilmeyeceği anlamını taşır.

Gerek kamu hukukunda gerek devletler hukuku veya uluslararası hukukta, EGEMEN ve ÜNİTER bir devlet, bütün kurum ve kuralları ile, yani hukuku ile, ülke sınırlarının her "santimetre karesinde" vardır, egemendir; Max WEBER'in ifadesi ile meşru "fiziksel şiddet" uygulama tekeline sahip merkezi otoriteye dayanır. Oysa antlaşma, Türkiye'nin de istediği şekilde tam üniter bir devlet olmayacağına işaret ediyor! Suriye Devleti, Şam güneyinde de İsrail'in varlığı dikkate

alındığında, ancak PARÇALANMIŞ EGEMENLİĞE SAHİP, "HİBRİT" yönetişim modeline sahip bir ülke görünümü vermektedir.

Diğer önemli bir konu, "SDG"nin askeri gücü ile ilgilidir. Daha önceki mutabakatlarda, üç tümen-üç tugay olarak belirtilen "SDG"nin askeri yapısı, anılan terör örgütünün kontrol ettiği alanın alabildiğine küçülmesine bağlı olarak ama, lehine de sayılabilecek bir küçülme ile, üç tugaydan oluşan bir tümene ve bu tümene bağlı ve Ayn el-Arap için muhafaza edilecek bir tugay büyüklüğünde bir teşkilat veya "formasyona" dönüştürülüyor ve ismi de "Suriye Arap Ordusu Cezire Bölgesi Tümeni" oluyor; ama o askeri gücün tasfiyesi yok. Burada da, tabii ki, öncesine göre "SDG"-ye ait askeri yapının "daraltılması", Şam Hükümeti için bir kazanç olarak mütalaa edilebilir. Ama, bu durum da, tıpkı, yukarıdaki polis gücü ile ilgili bölümde anlatıldığı üzere, ÜNİTER Devlet anlayışına aykırıdır. Çünkü, üniter bir devlette, ülkenin merkezden idare edilen tek bir Ordu veya Silahlı Kuvvetlerin olması gerektiği, izahtan varestedir. Diğer taraftan, "SDG"nin bu askeri yapısı ile ilgili olarak; bu gücün personelinin nasıl atanacağı veya görevlendirileceği/seçileceği hususu ile, bu gücün elindeki ağır silahların ne olacağı konusunda çok açık hükümler bulunmuyor. "SDG"den yapılan açıklamada, mealen "bu birliklerin komutanları, bizim komutanlardır" denildi. Oysa burada olması gereken, bu askeri birliklerin gerek komutanlarının, gerekse "savaşçılar" dahil bütün personelinin, Suriye Savunma Bakanlığı tarafından, bütün güvenlik araştırmaları yapılmasını müteakip, -özellikle PKK'lı teröristlerin ayıklanarak- "SDG"nin anılan askeri birliklerinde görevlendirilmesidir.

Antlaşmaya göre, "SDG" askeri güçlerinin, şehir dışına çıkarılacakları belirtiliyor. Örneğin, Haseke'deki askeri güçlerin, "Kevke Dağı" veya "Vezir Sahası'na" gidecekleri ifade ediliyor. Oysa bu yazının hazırlandığı tarihte (03 Şubat 2026), bir "SDG" yetkilisi. Rudow'a yaptığı açıklamada, "Hedefimiz, Kürt bölgesini korumak. Batı Kürdistan için çalışıyoruz," dedi. Yetmedi, sözlerine devamla "esas Kürt toprağı olan bu bölgede biz varız; onlar (Şam Güçleri) olmayacak" ifadelerini kullandı ki, bu sözlerin ne anlama geldiğini herkes çok iyi biliyor. Anılan "yetkilinin" bu açıklamayı yaptığı gün, Şam Hükümeti'ne ait 15 araç ve 200 kişiden oluşan bir asayiş biriminin Haseke'ye geldiği (Kamışlı'ya da böyle bir unsur gidecek) ancak bu birimin, kendilerine gösterilen Güvenlik Alanı'nda bekleyeceğini belirterek, "bölgenin (Haseke-Kamışlı-Derik Kürt bölgesi) güvenliğinden kendilerinin sorumlu olacağı" mesajını verdi.

Ayn el-Arap'a ise henüz Şam unsurlarının gelmediği, bu konuda görüşmeler yapıldığı ifade ediliyor. Bu arada Şam Yönetimi'nin de güneyde Dürzilerin yaşadığı bölgeler ile kuzeyde Kürtlerin yaşadığı bölgelerde ASAYİŞİ sağlama görevlerini, anılan etnik gruplara mensup görevlilerden teşkil edilecek unsurlar ile sağlama eğilim veya düşüncesinde olduğu belirtiliyor. "SDG"nin Haseke Vali adayı olarak gösterdiği şahsın da ("Norandin Ahmed") Şam Hükümeti tarafından onandığı/atandığı, ama şahsın PYD/YPG terör örgütünün Genel Komutanlık (Konseyi/Karargahı) üyesi olduğu anlaşıldı. Yani terör örgütünün Komutanlık Karargah üyesi, yeni Haseke Valisi olarak görev yapacak.

Diğer taraftan “SDG” TSK’nın kontrolünde olan Afrin ve Resulyn bölgelerini, “işgal edilmiş topraklar” olarak nitelendiriyor ve “işgal” bittikten sonra, özellikle Afrin’in de, kuracakları meclis vasıtası ile, kendilerinin (Kürtlerin) yönetecekleri görüşüne sahip. Bu durum da ileride problem kaynağı yaratabilecek bir risk taşıyor.

Hatırlanacağı üzere, Şam Yönetimi ile “SDG” arasında, 18 Ocak 2026 tarihinde yapılan antlaşmayı müteakip, “ABD’nin, “SDG”yi sattığı” yorumları yapılmıştı. Anlaşılan o ki, bahse konu antlaşmadan sonra, ABD, İsrail ve Fransa üçlüsü, durumu yeniden değerlendirerek, “SDG”nin, fiilen de olsa bölgede varlığını sürdürmesine karar verdiler. Oysa halihazırda gelinen nokta, asla hem Şam Hükümeti’nin hem de Türkiye’nin istediği bir durum değildir. “SDG”nin, yani aslında PKK/PYD/YPG’nin anlatılan şekilde ve üstelik ağır silahları ile birlikte Suriye’de varlığını devam ettirecek olması, Türkiye’nin milli güvenliğini tehdit eden terör kaynağı niteliğindedir ve bu durum, Suriye’nin üniter yapısı için de ciddi bir tehlike teşkil eder. ABD tarafından, son on yıllık süre içerisinde “SDG”ye verilen ağır silahların hiçbir şüphe ve tereddüte yer bırakmayacak şekilde Suriye Ordusu’na devri veya ABD’ye iade edilmesi Türkiye’nin güvenliği için “olmazsa olmaz”dır. “SDG”nin askeri varlığının da tamamen sona erdirilmesi bir mecburiyet olarak görülmelidir.

Aksi taktirde Türkiye, en geç orta ve özellikle uzun vadede, Suriye kaynaklı bölücü terör ile mücadeleye yeniden başlamak zorunda kalır. Ayrıca Suriye’deki bu durumun devam etmesinin, ülkemizdeki “Terörsüz Türkiye” projesini de olumsuz yönde etkiler. Görülen o ki, Suriye’de, son dönemde yaşanan gelişmeler, maalesef, “Güney komşumuzda Türkiye için her şey tamam,” dedirtmiyor! Bu da göstermektedir ki, Suriye’de Türkiye’yi için güvenlik yönünden riskli bir gelecek bekliyor.

NİHAYET ÜNLÜ KİMDİR?

E. General Nihayet ÜNLÜ, TSK’nın çeşitli birlik ve karargahlarında, komutanlık ve karargah subaylığı, Azerbaycan Harp Okulu ve Türkiye’nin Tahran Büyükelçiliği’nde geçici ve daimi görevlerinde bulundu. İstanbul Üniversitesi’nde siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler okudu. Dış politika, güvenlik ve harp tarihi konularında yazılar yazmaktadır.

İRAN KRİZİNDE KÜRECİK'İN ROLÜ

"TÜRKİYE'NİN, "KOMŞU ÜLKELER HEDEF GÖSTERİLEMEZ" ŞARTI TÜRKİYE ÇATIŞMAYA GİRER Mİ?

Bülent AYDEMİR

Çatışmanın eşiğine kadar gelen ABD ile İran arasında olası diplomatik görüşmeler için Türkiye, Mısır ve Katar arabuluculuğa soyundu. Trump, uçak gemilerini bölgeye gönderse de meselenin, "diplomasiyle çözümü" seçeneğini hala masada tutuyor.

Hedefteki ülke İran ise iç cephesini tahkim etmek, iç ve dış kamuoyunda "mağdur" pozisyonunu güçlendirmek için işi sürekli yokuşa sürüyor. ABD, Umman denizinde Abraham Lincoln Uçak Gemisine yaklaşan İran'a ait bir İHA'nın düşürüldüğünü açıklarken; İran'ın, uzlaşı görüşmelerinin Umman'da yapılmasına dair önerisinin ABD yönetimince kabul edildiği belirtildi.

ABD-İran Hattındaki Gerilimin Bir Süre Daha Devam Edeceği Öngörülüyor:

ABD Başkanı Donald Trump, İran'ın kendisine suikast düzenleyeceği iddiaları üzerine, "Herhangi bir şey olursa tüm ülke havaya uçacak. Onları kesinlikle çok sert vuracağım" diyerek açık tehditte bulunmuştu. Bu konuda kesin talimatlar verdiğini belirten Trump, "Bir şey olursa onları yeryüzünden silecekler" ifadelerini kullanmıştı.

Tahran Yönetimi ABD'nin Operasyon Tehditleri Karşısında Komşu Ülkelerdeki ABD Üslerini Meşru Hedef İlan Etti.

Tahran, "Türkiye, Katar ve Suudi Arabistan'daki ABD üslerini vurmaya hazırız" açıklamasını yaptı.

Bütün bu gelişmeler, dikkatleri komşumuz İran'la ilişkilerimize ve NATO'nun, Malatya'nın Akçadağ ilçesinde bulunan Kürecik radar üssüne odakladı. Mesele sıcak ve yakıcı şekilde masada dururken, devletin zirvesinde ve güvenlik birimlerinde risk değerlendirmeleri yapıldı. Aynı zamanda izlenecek siyasi yol haritası da gözden geçirildi.

KÜRECİK RADAR ÜSSÜ

ABD'nin İran'a olası müdahalesi durumunda hedef olması muhtemel Kürecik Radar Üssü, teknik olarak İran kaynaklı bir tehdidi izlemek için kuruldu. Bu üssün siyasi-hukuki çerçevesi nedeniyle Türkiye'nin açık rızası olmadan İran'a karşı "saldırı amaçlı" kullanılması mümkün değil. Ancak kriz anlarında Türkiye, stratejik ve diplomatik olarak zorlayıcı bir bıçak sırtı dengede kalabilir.

Kürecik Üssü, NATO Füze Savunma Sistemi'nin erken ihbar radarıdır ve kodu AN/TPY-2'dir. Ana fonksiyonu ve görevi; balistik füze fırlatmalarını erken tespit etmek, yörünge bilgisini NATO komuta ağına aktarmaktır. Bu üs bir saldırı üssü değildir ve füze yönlendirme veya hedef seçme işlevi yoktur. Türkiye'nin verdiği izin, "NATO savunması" çerçevesindedir. Dolayısıyla Kürecik, ABD'nin tek taraflı operasyonu için kurulmuş bir üs değildir.

Üssün kuruluş aşamasında Türkiye özellikle "komşu ülkeler açıkça hedef gösterilemez" ilkesini şart koşmuştur.

KÜRECİK FÜZELERİ ERKEN TESPİT EDER

Daha önce de birkaç kez gündeme gelen Kürecik'in ABD tarafından kullanımı tartışma konusu olmuştur. Kürecik'in NATO içindeki görev pozisyonu savunma amaçlı kurgulanmıştır. Olası bir İran - ABD/NATO çatışmasında, İran'dan fırlatılacak balistik füzeler Kürecik tarafından erken aşamada algılanır. Bu erken uyarı, NATO'nun savunma mimarisi içinde bölgedeki ve Avrupa'daki önleyici sistemlere gider. Radarın veri paylaşımı NATO komuta zinciri içindedir. Türkiye, verilerin İsrail gibi üçüncü ülkelere otomatik olarak doğrudan aktarılmasına karşı çıkmaktadır. Türkiye'nin bu üsle ilgili egemenlik ve veto hakları vardır.

TÜRKİYE-İRAN KARŞI KARŞIYA GELMEZ

Türkiye, geleneksel komşuluk ilişkileri ve stratejik çıkarları nedeniyle ABD'nin İran'a yönelik bir operasyonunda aktif olarak görev almaz. Askeri açıdan taraf olmayı seçmeyeceği için arada kalması da söz konusu değildir ancak İran'a jeopolitik baskı uygulamada görev alabilir.

İran, Türkiye'nin sınır komşusudur; istikrarsızlığın yol açacağı göç ve

güvenlik sorunları nedeniyle böyle bir operasyona karşı çıkar.

Enerji, ticaret, sınır güvenliği, PKK/PJAK, Kürt meselesi ve Suriye krizi gibi başlıklarda Türkiye kendi güvenliğini ön plana alır. Bu nedenle Türkiye İran'a açık bir husumet sergilemez.

Kürecik'te NATO'nun erken uyarı sisteminin bir parçası olmak, Türkiye'ye ittifaktan kaynaklı bazı sorumluluklar da yüklemektedir. Bu nedenle Kürecik üssünden erken uyarı veri aktarımı söz konusu olabilir. İran'ın bu üsse olası bir füze saldırısı, siber saldırı, vekil aygıtlar üzerinden terör saldırısı veya sınır hattında kaos ve istikrarsızlık Türkiye'ye meşru müdafaa hakkı verir.

TÜRKİYE BARIŞTAN YANA

Bugüne kadar izlenen politikalara baktığımızda kendisine açık bir saldırı olmadıkça Türkiye, topraklarını komşu ülkelere saldırı için kullandırtmıyor. Bunu ABD'nin Irak'a müdahalesinde gördük. Türkiye, yaşanacak sorunları diplomasiyle ve müzakereyle aşma eğiliminde; bu nedenle arabuluculuk görüşmelerinde aktif olarak yer almak istiyor.

Bir kriz anında ya da sıcak çatışma durumunda Kürecik radarının kapatılması söz konusu olmasa da operasyonel olarak sınırları bellidir ve bu konu gerektiğinde muhataplara hatırlatılır.

Türkiye, bu krizde doğrudan askeri hedef veya taraf olmayı reddeder. Krizin çözümü için arabuluculuk, gerilimi düşürme/itidal çağrıları Türkiye'nin bu meselede üstleneceği rol olacaktır. İran Kürecik'i potansiyel bir tehdit unsuru ve hedef olarak görse de Türkiye'yi ABD ve İsrail gibi birincil hedef kategorisine koymayacaktır. Türkiye'nin izlediği barışçıl denge politikası İran tarafından kontrollü NATO üyeliği olarak değerlendirilecektir.

BÜLENT AYDEMİR KİMDİR?

Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü mezunudur. Gazeteciliğe 1996 yılında İhlas Haber Ajansı'nda başladı. Sabah ve Habertürk gazetelerinde uzun yıllar Başbakanlık muhabiri olarak görev yaptı. 2014–2018 yılları arasında Habertürk Gazetesi Ankara Temsilciliği görevini yürüttü. Habertürk'ün dijital yayıncılığa geçişiyle birlikte haberturk.com ve Habertürk TV Ankara Temsilciliği görevini üstlendi. Halen haberturk.com'da yazar olarak gazetecilik faaliyetlerini sürdürmektedir.

GAZZE BARIŞ PLANI II. SAFHASI

Bölgesel Güç Türkiye: Gazze Barışının Anahtarı Ankara'da mı?

"Hamas ile iyi ilişkileri olan Türkiye, barışın geleceğinde tercih edilen ülke konumundadır. Ancak Hamas'ın pek çok ülkece terör örgütü sayılması, ülkemiz için büyük bir risk barındırmaktadır."

E. Tuğgeneral Levent KÖSE

Savaşın özellikle Gazze'liler açısından yıkıcılığının artması sonrası Trump devreye girerek barış anlaşması teklif etti ve taraflar 9 Ekim 2025'den itibaren anlaşarak bu anlaşmanın gereklerini yerine getirmeye başladılar. Bu 21 maddelik anlaşma, BM Güvenlik Konseyince de 17 Kasım 2025 günü kabul edildi.

Anlaşmanın İlk Safhası

İsrail, ateşkes başlamadan önce Gazze Şeridi'nin doğu yarısı olarak tespit edilen sarı hata kadar çekildi. Taraflar kontratlarındaki canlı ve ölü rehineleri 3 gün içinde karşılıklı teslim ettiler. ABD, Katar, Mısır ve Türkiye yetkilileri, İsrail ve Hamas arasında ateşkesin uygulanmasını koordine etmeye başladı.

Gazze Barış Anlaşması II. Safhasına Geçiş

ABD'nin bastırmasıyla ve son rehinenin İsrail'e teslim edilmesiyle Barış Anlaşmasının II. Safhasına geçiş süreci Ocak 2026 ayı sonu itibarıyla resmen başladı. Taraflar bu safhayı, diplomatik dilde ateşkesten silahsızlanmaya, teknokratik yönetime ve yeniden yapılanmaya geçiş diye duyurdu.
İsrail de bu safhada Refah sınır kapısını 2 yıllık aradan sonra 2 Şubat 2026 da tekrar açtı. Gazze asayişi için Filistin polis gücü oluşturulacak, IDF gerideki kırmızı hatta çekilirken, ISF güvenliği sağladıkça IDF Gazze'yi ISF'ye teslim edecektir. Barış Konseyi, Gazze Yürütme Kurulu (GEB), Gazze Yönetimi Ulusal Komitesi (NCAG), Uluslararası İstikrar Gücü (ISG), Teknokrat Yönetim ve İstikrar Gücü (ISF) kurulup tesis edilecektir.

Barış Anlaşmasının II. Safhasının Düğümlenme Noktası: Hamas'ın Silahsızlandırılması

İsrail hükümeti Hamas'ın silahsızlandırılması konusunda taviz vermeyeceğini açıklarken, Hamas'ın da silah bırakacağını hiçbir açıklamasında göremedik. Hamas'ın barışı açıkça reddetmemesine rağmen, silahsızlanma yerine, yaklaşık 10.000 kişilik Gazze-Filistin Polis Gücüne kendi unsurlarını da dâhil etmek istemesi, üyelerini hükümet bakanlıklarına ve güvenlik aygıtına entegre ederek etkisini korumak için somut adımlar atmaya devam etmesi, barış planın geleceğini tehlikeye atmaktadır. İsrail, Hamas'ı kendi başına silahsızlandıramaz. Zorla silahsızlandırma için uluslararası bir istikrar gücü tarafından desteklenen bir geçiş otoritesi gerektirmektedir. Hamas silahlarını ve Kasım Tugaylarını elinde tuttuğu sürece, Trump'ın barış planı kâğıt üzerinde kalır ve IDF ve ABD tarafından Hamas'a karşı silahlı bir güç kullanılması ihtimali ortadan kalkmaz. Bu konuda, silahsızlandırılmanın güç kullanarak değil, daha güçlü Filistin güvenlik kurumları, iyileştirilmiş ekonomik koşullar ve kaos yerine istikrarı teşvik eden unsurlar aracılığıyla silahların kademeli olarak kontrol altına alınması ve etkisiz hale getirilmesi de konuşulmaktadır.

II. Başkanlık döneminde adeta PUTİN'leşen TRUMP'ın hukuk dinlemeden yaptığı uygulamalar herkesi şaşırtıyor ve korkutuyor. Trump'ın yeni kurduğu Barış Konseyi'nin BM Güvenlik Konseyinin yerini alacağı konusu, bütün ülkelerin ortak endişesi olmaya devam etmektedir. Trump'ın yabancı bir bölgenin yönetimini denetleyecek bir konseyin gözetimini üstlenmesi bize, sömürgeci bir yapıyı anımsatmaktadır. Adeta Trump'ın BM'si oluşmaktadır. Konseyin görev alanının Gazze dışına da taşarak bütün dünyayı kaplaması, Gazze'deki savaşın ötesindeki çatışmalarla ilgilenen BM'nin olası bir alternatifi olmaktadır.

Türkiye'nin Tutumu

Gazze konusunda en başından beri aktif siyaset yürüten Türkiye, ABD başkanı ile devamlı görüşerek, Gazze Barış Konseyine, Gazze Yürütme Kuruluna katılmış, İstikrar Gücüne de katılmak için çabalarını yoğunlaştırmaktadır. Aynı şekilde bölge ülkeleri ile de görüşmeler yaparak bölgenin etkin gücü olduğunu göstermektedir. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, önce Suudi Arabistan'ı sonra Mısır'ı ziyaret etti. Türkiye'nin Arap dünyasıyla bağlarını daha da güçlendirme çabaları kapsamında attığı bu adımlar önemlidir ve İsrail için de büyük önem taşımaktadır. Zira İsrail, Türkiye'nin bölgesel rolü ve İsrail'e yönelik yürüttüğü politikalardan endişelenmektedir. ABD ile olumlu bir ilişki içindeki Türkiye bölgesinin en önemli ülkesidir.

Gazze'de barışın geleceği, Hamas'ın silahsızlandırılmasına ve kontrol altına alınmasına bağlıdır. Önümüzdeki süreçte barışın önündeki en büyük engel budur. Hamas ile iyi ilişkileri olan Türkiye bu noktada tercih edilen ülke konumuna gelmektedir. Ancak dünyada çok sayıda ülkenin Hamas'ı terör örgütü olarak kabul etmesi ülkemizin önündeki büyük bir risk olarak yer almaktadır. Bakalım önümüzdeki süreçte Türkiye bu riski avantaja dönüştürecek mi göreceğiz.

LEVENT KÖSE KİMDİR?

İtalya (Torino) ve Bosna-Hersek'te barışı koruma ve insani yardım alanlarında görev ve eğitimler aldı; Azerbaycan (Bakü)'de Türkiye Askeri İşbirliği ve Koordinasyon Kurulu'nda görev yaptı. 2010'da tuğgeneral rütbesine terfi etti. 2017–2019'da OYAK Pazarlama YK üyeliği yaptı. EMO üyesi olup Gazze ve Ukrayna'ya ilişkin harekât analizleri yürütmektedir.

NEOLİBERALİZM:
KİMLERE ÇALIŞIYOR?

Sadece Üst Sınıflar İçin
Bir Başarı Hikayesi mi?

Prof. Dr. Halil İbrahim BULUT

1980'lerden itibaren dünya ekonomilerinde hegemonik bir anlayış haline gelen neoliberalizm, gerçekte kimlere ya da hangi taraflara hizmet etmektedir? Bu yazıda, neoliberalizm üzerine olan tartışmalara girmeden, sadece neoliberalizmin kazanan ve kaybeden tarafları Dünya Eşitsizlik Raporları üzerinden somut bir şekilde resmedilecektir. Böylece, 1980'lerde başlayan neoliberalizmin, aslında servet ve zenginliğin nüfusun çoğunluğundan üst sınıflara taşınmasına hizmet eden bir mekanizma olduğu iddiası desteklenmiş olacaktır.

Neoliberalizm gelir ve servet yoğunlaşmasını hızlandırarak eşitsizliği artıran bir mekanizma doğurmuştur.

İdeolojik bir dönüşüm olan neoliberalizmin piyasa verimliliği üzerinden temel vaadi, damlama etkisiyle toplumun geneline fayda sağlayacağı ve herkesin yaşam standartlarını yükselteceği şeklindedir. Oysa 1980'lerden itibaren küresel gelir ve servet seviyesi dramatik bir şekilde artmaktadır; ancak bu kazanımların gelir grupları arasındaki dağılımı son derece dengesizdir. Günümüzde gelirin ve servetin çok büyük bir kısmı dünya nüfusunun çok küçük bir yüzdesinin elinde toplanmışken, milyarlarca insan sınırlı kaynak ve fırsatla yaşamak durumunda kalmaktadır. Gelir ve servet açısından değerlendirildiğinde, üst %10'luk dilimin alt %50'lik dilimden sürekli bir şekilde çok daha fazlasını edindiği ve nihayetinde günümüzde küresel gelirin esas payının dünya nüfusunun yalnızca %10'luk dilimine ait olmasıyla sonuçlandığı görülmektedir.

Küresel en varlıklı %1, alt %50'nin toplam gelirinin 2.5 katına sahiptir. Servet ise daha bir yoğunlaşmıştır; üst %10, küresel varlığın %75'ine sahipken alt %50 sadece %2'ye sahiptir. 2025 yılı küresel gelir dağılımında üst %10'un payı %53, orta %40'ın payı %39 ve alt %50'nin payı %8'dir. Servet dağılımında ise 2025 yılında üst %1'in payı %37, üst %10'un payı %75, orta %40'ın payı %23 ve alt %50'nin payı %2 olarak gerçekleşmiştir. Küresel servet dağılımındaki ıraksama, 1980'li yıllardan günümüze gelir dağılımında olduğundan çok daha fazladır.

Karşılaştırmalarda yaygın olarak kullanılan %1, %10, %40 ve %50 grupların dışına çıkıldığında gelir ve servet yoğunlaşması çok daha şiddetli hale gelmektedir. Üst %0.1'e baktığımızda, bu grubun geliri alt %50'nin geliri kadardır. En varlıklı %0.001 kesim, dünyanın yarısının sahip olduğu varlığın üç katını kontrol etmektedir. Diğer taraftan, bu yoğunlaşma sabit değil hızlanan bir şekilde artmaktadır.

Küresel gelir ve servet eşitsizliğinde 1980'lerden itibaren gözlenen sürekli artış ülkeden ülkeye ve bölgeden bölgeye de farklılıklar göstermektedir.

2025 yılında bölgesel gelir dağılı-

lımında; toplam ulusal gelir Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da alt %50 için %10, orta %40 için %34, üst %10 için %58 ve üst %1 için %24 olarak dağılım göstermiştir. Latin Amerika'da alt %50 için %8, orta %40 için %35, üst %10 için %58 ve üst %1 için %20 olarak gerçekleşmiştir. Kuzey Amerika'da alt %50 için %13, orta %40 için %41, üst %10 için %46 ve üst %1 için %20 olarak gerçekleşmiştir. Avrupa'da ise alt %50 için %19, orta %40 için %45, üst %10 için %36 ve üst %1 için %12 olmuştur.

Bölgesel olarak servet dağılımındaki kutuplaşma, gelir dağılımında olduğundan çok daha keskindir. 2025 yılı bölgesel servet dağılımında; Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da alt %50'nin payı %1, orta %40'ın payı %25, üst %10'nun payı %73 ve üst %1'in payı %37 olmuştur. Latin Amerika'da alt %50 için %3, orta %40 için %28, üst %10 için %69 ve üst %1 için %36 olarak gerçekleşmiştir.

Kuzey Amerika'daki dağılımda; alt %50'nin payı %1, orta %40'ın payı %30, üst %10'un payı %69 ve üst %1'in payı %34 olmuştur. Avrupa'da ise alt %50 %3, orta %40 %37, üst %10 %60 ve üst %1 %25 pay almıştır.

Bölgesel değerlendirmeler, ABD ve Orta Doğu'da eşitsizlikteki artışların çok yüksek iken Avrupa Birliği örneğinde daha düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Bu farklılıkların ortaya çıkmasında neoliberal politikaların uygulanmasındaki ülkeden ülkeye değişen anlayışların etkili olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, neoliberal politikaların eşitsizlik dinamiklerini şekillendirdiğini göstermektedir. Böylece, tüm dünyada eşitsizliğin kaçınılmaz bir durum değil, politik tercihlerin bir sonucu olduğunu ortaya koymaktadır.

Ülkeler önemli ölçüde zenginleşirken kamu önemli ölçüde fakirleşmektedir.

Diğer taraftan, 1980'lerden günümüze, ülkeler önemli ölçüde zenginleşirken kamu önemli ölçüde fakirleşmektedir. Günümüzde zengin ülkelerde kamu serveti sıfıra çok yakındır; hatta, Amerika ve İngiltere'de 2010'lardan sonra eksi seviyededir. Bir taraftan artan gelir eşitsizliği ve diğer taraftan kamudan özele yapılan büyük transferler servet eşitsizliğine yol açmıştır. Kamunun düşük varlık sahibi olması, aynı zamanda, hükümetlerin eşitsizliği yönetmede hareket alanlarının sınırlı kaldığına işaret etmektedir. Bu durum bireyler arasındaki servet eşitsizliğinin artmasında önemli etki taşır.

Dünya Eşitsizlik Raporu'ndaki Üç Farklı Senaryo

2018 yılı Dünya Eşitsizlik Raporu'nda, farklı üç senaryo üzerinden 2050 yılına uzanan bir süreç için küresel en üst %1 ile küresel en alt %50'nin gelir eşitsizlik projeksiyonu yapılmıştır.

Senaryo 1, tüm ülkelerin 1980-2016 arasındaki kendi eşitsizlik trendini izlemesi üzerine kuruludur. Bu projeksiyonda, küresel en üst %1'in gelir payı sürekli artmaya devam ederken küresel en alt %50'nin gelir payı sürekli azalmaktadır.

Senaryo 2'de Tüm ülkelerin 1980-2016 arası ABD'nin eşitsizlik trendini izlemesi olan, küresel en üst %1'in gelir payı oldukça yüksek bir hızda artarken küresel en alt %50'nin gelir payı önemli ölçüde sürekli bir şekilde azalmaktadır.

Senaryo 3 ise, tüm ülkelerin 1980-2016 arasındaki Avrupa Birliği'nin eşitsizlik trendini izlemesi üzerine kuruludur ve bu durumda küresel en üst %1'in gelir payı oldukça düşük bir hızda azalırken küresel en alt %50'nin payı sürekli bir şekilde artmaktadır.

Neoliberalizm sadece üst sınıflar açısından bir başarı hikayesidir.

Neoliberalizm, dünya ekonomisinde çok önemli dönüşümler sağlamıştır. Ancak, bu dönüşümler sadece üst sınıfların varlık ve gelirini sürekli artırmayı sağlarken çoğunluğun yaşam standartlarında da bir iyileşmeye yol açmamıştır. Neoliberal sürecin başladığı 1980'li yıllardan itibaren, küresel ölçekte varlık ve gelir dağılımında üst gelir grupları ile alt gelir grupları arasında sürekli bir ıraksama söz konusudur. Bu ıraksamanın derecesi, neoliberal politikaların uygulanma anlayışına göre şekillenmektedir.

Neoliberalizm, küçük bir azınlığa çok büyük faydalar sağlarken çoğunluğun zararına işlemektedir. Bu bağlamda, neoliberalizm sadece üst sınıflar açısından bir başarı hikayesidir. Dünyada yaşanmakta olan gelişmeler doğrultusunda, Dünya Eşitsizlik Raporu 2018'de açıklanan Senaryo 1 ve Senaryo 2'nin daha gerçekçi olduğu anlaşılmaktadır. Bu senaryolar doğrultusunda **küresel ölçekte üst %1 ile alt %50 arasındaki eşitsizliğin artmaya devam edeceği ve küresel orta sınıfın ise "işler böyle giderse" senaryosunun altında ezileceği öngörülmektedir.**

Prof. Dr. HALİL İBRAHİM BULUT KİMDİR?

KTÜ İşletme Bölümünde öğretim üyesidir. Odaklandığı Alanlar: Girişimcilik Finansmanı, Finansal Okuryazarlık, Finansal Medya, Finansal Kapitalizm.

SUBAYLIĞIN ALAMET-İ FARİKASI: KILIÇ

Buhara'dan Doğan Güneş:
Mustafa Kemal'den
Yüzbaşı Şerafettin'e Emanet

Şenol ZÜMRÜT

Harbiyeli'nin Meç Kuşanması

Subay namzedi Harbiyeli İzmir Urla'daki Menteş atışlı tatbikat bölgesinde 6 haftalık çok zor şartlar altında, insan ötesi dayanıklılık gerektiren fiziki ve mental güç sınırlarını zorlayan intibak kampını başarıyla tamamlamasını müteakip bu sürecin sonunda ''Askerlik ve Harbiyeli Şeref '' yeminini ederek törenle Harbiye'nin ve Harbiyelinin simgesi olan İspanyolların ropera, Fransızlar ise rapiere dedikleri İspanya kökenli ince ve zarif olan, 18. yüzyıl ile birlikte Osmanlı'da da kullanılan öz Türkçe kısa kılıç anlamına gelen MEÇ kuşanır ve Harbiyeli olur.

Teğmen'in Kılıç Kuşanması

Harp Okulu'ndaki zorlu eğitimini tamamladığında ise Kurtuluş Savaşının zaferle taçlanan, Mustafa Kemal Atatürk'ün komutasındaki Büyük Taarruzun tarihi olan 30 Ağustos günü subaylığın şanı şerefi ve simgesi olan kılıç kuşanma töreni sonunda TEĞMEN rütbesi ile mezun olur ve Türk Silahlı Kuvvetleri safına katılır.

Yüzbaşı Şerafettin'in Şanlı Geçmişi

Günümüz Harbiyelisinden bir farkı olmaksızın Mekteb-i Şahane-i Harbiye'den 1909 yılında Teğmen rütbesiyle mezun olur ve hemen devamında 1912-13 yılında Balkan Savaşı'nda Çatalca muharebelerinde savaşır, devam eden yıllarda ise Gelibolu, Lüleburgaz ve Bolayır'da görev yapar.

I. Dünya Savaşı sırasında Çanakkale Cephesi'nde Seddülbahir ve Kirte'de, 1916 yılında 15. Kolordu emrinde Dobruca ve 1917 yılında Sina ve Filistin Cephesi'nde Birüssebi' cephelerinde savaşır.

Her vatansever asker gibi Mustafa Kemal Atatürk'ün başlatmış olduğu İstiklal mücadelesine kayıtsız kalmaz ve 1921 yılında Anadolu'ya geçerek Türk Kurtuluş Savaşı'na katılır.

Sakarya Meydan Muharebesi sırasında Döğer'de bölük komutanı olarak görev yapar. Büyük Taarruz'da 2. Süvari Tümeni, 4. Alay Komutan Yardımcısı olarak Belova, Kula, Dereköy, Sabuncubeli ve Bornova'da savaşır.

Şerafettin İzmir

Sabuncubeli Muherebelerinde büyük yararlılıklar gösterir. İzmir'e giren Şerafettin Yüzbaşı Pasaport İskelesi civarında bir çetecinin attığı bomba ile yaralanır ve boynuna doğru kanlar akar, ancak bu durum Şerafettin Yüzbaşıyı engelleyemez ve bindiği başka bir atla Konak Meydanına doğru ilerler, yolda sevinç gösterileri yapan birisi elleriyle diktiği bayrağı Şerafettin Yüzbaşıya verir o da bayrağı şarapnel parçasıyla yaralanan göğsüne sokar.

Fahrettin Altay Paşa'nın ''Hayalet Süvarileri'' ile elinde kılıcıyla İzmir'e ilk giren ve İzmir Hükümet Konağı gönderindeki işgalci Yunanlıların bayrağını indiren ve göğsünden çıkarıp kanıyla sulanmış Türk Bayrağını ilk göndere çeken o olur.

Bu şanlı görev ile onurlandırılan Türk Subayı Süvari Yüzbaşısı Şerafettin'den başkası değildi. Bu tarihi görevi başarıyla icra eden Şerafettin Yüzbaşıyı, Başkomutan Mustafa Kemal Paşa ''İzmir Fatihi'' namı ile şereflendirmiştir.

İzmir Fatihi Emir Timur'un Kılıcı Yüzbaşı Şerafettin'e nasip olur.

Sakarya Savaşı'ndan sonra, Büyük Taarruz öncesi Ankara'da Mustafa Kemal Paşa'yı ziyaret eden Buhara Halk Cumhuriyeti'nden bir heyet, Buhara halkı adına, Cumhurbaşkanları Osman Kocaoğlu'nun verdiği üç kılıç hediye eder. İki kılıcı Buhara'daki ustaların yaptığı bildirilirken, üçüncü kılıç ise 1402 yılında İzmir'i Rodos Şövalyelerinden kurtarıp fetheden Emir Timur'un fetih zamanı belinde takılı olan ve çok değerli olduğu heyet tarafından bildirilen kılıçtır.

Kılıçlardan ilki Mustafa Kemal Paşa'ya diğeri ise Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'ya hediye edilir. Emir Timur'a ait olan kılıcın ise o tarihlerde işgal altında olan İzmir'e ilk girecek olan fatihe Mustafa Kemal Paşa tarafından hediye edileceği Buhara heyeti tarafından açıklanır.

9 Eylül 1922 tarihinde Yunan işgalinden kurtarılan İzmir'e ilk giren Süvari Yüzbaşı Şerafettin olmuş ve Türk Bayrağını da Hükümet Konağına ilk o göndere çekmişti. Bunun şerefine 15 Eylül 1922 yılında Emir Timur'un İzmir'i fethettiği zaman kuşandığı kılıç törenle Mustafa Kemal Paşa tarafından Yüzbaşı Şerafettin'e takdim edilir.

İzmir'e ilk giren Subay olması nedeniyle de Atatürk tarafından da soyadı kanunu çıktığı zaman Şerafettin Yüzbaşıyı İZMİR soyadı ile tekrardan şereflendirmiş ve Şerafettin İZMİR olarak hayatını devam ettirmişti.

Hiç şüphesiz ki, Yüzbaşı Şerafettin İZMİR'de bir zamanlar Harbiye'den Teğmen rütbesi ile mezun olmuş ve Teğmen rütbesini şerefle taşımış, subaylığın alamet-i farikası olan kılıcını yalnızca her vatansever asker gibi memleketinin bekası için yalnızca düşmanına çekmiştir. Zaten başka bir şey de düşünülemez.

(Şerafettin İzmir, başına aldığı şarapnel parçalarından dolayı Parkinson hastalığına tutulur ve 1944 yılında Albay rütbesiyle emekli olur ve 1951yılında vefat eder. Ölmeden kısa bir süre önce Şerafettin İzmir'de bulunan Emir Timur'un kılıcı İzmir'de müzede sergilenmek üzere istenir ve Şerafettin İzmir ''Bu kılıç bizden daha çok milletimize aittir' diyerek İstanbul Valiliğine 1947 yılında teslim eder. Kılıcın en son görüldüğü yer orası olur ve. Kılıç kaybolur ve halen izine rastlanamaz)

ŞENOL ZÜMRÜT KİMDİR?

(AFIAP) ünvanlı fotoğraf sanatçısı, 1989 KHO mezunudur. İstanbul Yıldız Teknik Üniversitesi'nde yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. Ankara Sanatım Dergisi, İstanbul Konser Arkası Mecmuası, Zorbatv, Academia Edu, Donanma Dergisi, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi ve Rating Academy dergilerinde yazıları yayınlandı. Ulusal ve uluslararası birçok karma fotoğraf sergisine katılırken, 5 kişisel fotoğraf sergisi açmıştır. Süreli olarak Zorbatv de yazılarına devam etmektedir.

ÖZEL OKULLARDA NİTELİKLİ ÖĞRETMEN SORUNU

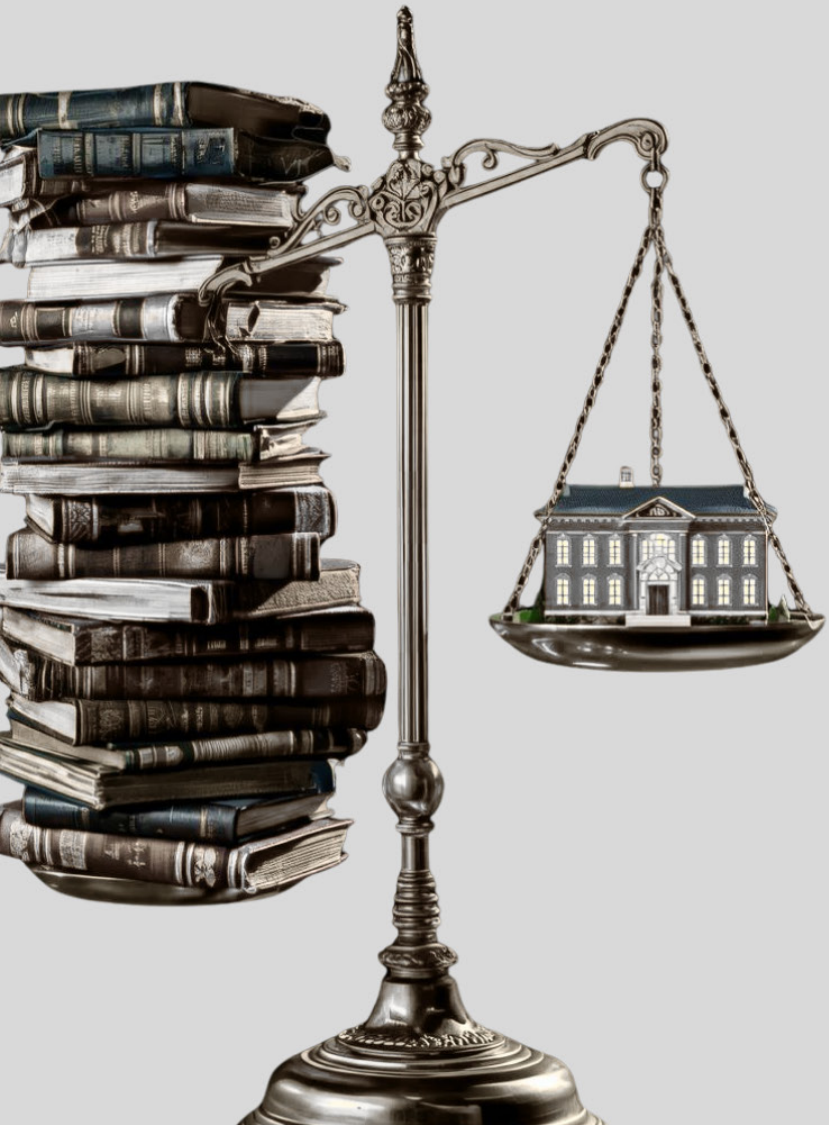

Eğitimin Asli Unsuru Tehlikede mi?

Öğretmen Temininde Yaşanan Zorluklar

Dr. Nevzat ADİL

Okul sisteminin asli unsuru öğretmenlerdir. Okul donanımları ve tesisleri ne kadar modern ve zengin olursa olsun tüm seviyelerde ve branşlarda iyi yetişmiş öğretmenler yoksa bu imkanlardan öğrencilerin etkin olarak yararlanmasını bekleyemeyiz. Her ne kadar eğitim teknolojisi ve yapay zekâ son yıllarda öğretimde yaygınlaşsa da bunların doğru zamanda, doğru şekilde ve doğru oranlarda kullanılmasını sağlayacak olan yine öğretmenlerdir. Özel okulların yüksek beklentiler doğrultusunda kaliteli eğitim-öğretim hizmeti verebilmesi için kaçınılmaz olarak nitelikli öğretmenlere ihtiyacı var. Ne yazık ki son yıllarda birçok özel okul nitelikli öğretmen temin etme ve barındırma konusunda ciddi sorunlar yaşıyor.

Eğitim fakültelerinin öğretmen yetiştirme programları yetersiz kalıyor:

Cumhuriyet döneminde öğretmen yetiştirme sistemine ilişkin en az 10 kez kanun ve yönetmeliklerde değişiklik yapılmış olmasına rağmen nitelikli öğretmen yetiştirme konusunda arzu edilen seviye maalesef yakalanamadı. Kapatılan eğitim enstitülerinin yerini alan eğitim fakülteleri öğretmenin ihtiyacı olan uygulamalı öğretim yöntem ve tekniklerini kazandırmakta yetersiz kaldı. Son olarak öğretmen adaylarının MEB Öğretmen Akademileri'nde eğitim görmelerine ilişkin 2024 yılında bir kanun çıkarıldı ve yetkinliklerin artırılması hedeflendi. Umarız iyi sonuçlar doğurur.

Özel Okullar özlük haklarında devlet okulları ile rekabet edemiyor:

5580 Sayılı Özel Okullar Kurumlar Yönetmeliğinde yer alan "Okullarda yöneticilik ve eğitim-öğretim hizmeti yapanlara, dengi resmî okullarda ödenen tutarlardan az ücret verilemez" ifadesi 2014 yılında kaldırıldı. Özel okul öğretmenleri sosyal güvenlik ve özlük hakları yönünden 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu ile 4857 sayılı İş Kanunu'na tabi oldular. Zamanla serbest piyasa ve rekabet koşulları içinde asgari ücretle çalışan öğretmenlerin sayısı bir hayli arttı. Öğretmenler daha fazla maaş veren devlet okullarını tercih etmeye başladı.

Birçok özel okul öğretmenleri ağır şartlarda çalıştırıyor:

Öğretmenleri sıradan işçi gibi görüp, onların günlük çalışma saatlerini toplam ders saatleri ile özdeşleştiren yöneticiler hata yapıyor. Öğretmen ders saatlerinin üçle çarpmak gerekiyor zira öğretmenliğin hakkını vermek için derse hazırlık ve ders sonrası çalışmalar için de zamana ihtiyaç vardır. Bazı özel okullarda haftada 40-60 saate varan ağır ders yükü yanında, hafta sonlarında kurs ve etkinliklerde ek görevler verilmektedir. Bunlara dayanamayan öğretmenler "tükenmişlik sendromu" ile işten ayrılmaktadır. İşten ayrılma oran-

larının artışıyla, okulu ve öğrencilerini tanıyan ve kuruma alışan öğretmenler yerine, yenileri istihdam edilmekte; birikimler sıfırlanarak enerji ve emek kaybı oluşmaktadır.

Öğretmen İtibarı ve Saygınlığı Örseleniyor

Makul olmayan veli talepleri karşısında öğretmeninin arkasında durmayan ve hatta onun kararlarına müdahale eden yöneticiler yüzünden öğretmen itibarı ve saygınlığı zedelenmektedir. Öğretmen karne notlarını belirlemekte tek yetkili değil ise öğrencileri ona saygı duymaz.

Anadolu Liseleri ve Üniversitelere Giriş Sınavlarında bazı okulların kendi öğrencilerine avantaj sağlama amacıyla "şişirilmiş" notlar vermesi normalleşti!

Öğrenciye hak etmediği notlar verilirken "hedefe giden her yol mübah" mesajı veriliyor. Alan (veli) memnun satan (okul) memnun mantığıyla notlara yapılan bu müdahaleden aslında en çok öğrenciler zarar görüyor. Gerçek başarı düzeyi sınavlardan sonra ortaya çıktığında hayal kırıklığı yaşanıyor. Oysa, her bir öğrenciye zamanında objektif geri bildirimler verilirse kuvvetli olduğu alanlarda desteklenerek hedefe ulaşması sağlanabilir.

Öğretmen tutum ve davranışlarındaki hatalar öğrenci kayıplarına yol açıyor:

Öğrenciler okulda geçen zamanın neredeyse %80'ninde öğretmenleriyle etkileşim ve iletişim halindedir. Hatalı öğretmen tutum ve davranışları veli memnuniyetsizliğine ve öğrenci kayıplarına sebep olabiliyor.

Aynı okulda, bütçeden ayrılan %5'lik pay mesleki gelişim eğitimlerine harcansın. Olası öğretmen zafiyetleri giderilerek öğrenci kayıplarının önüne geçilsin. Nitelikli öğretmenler sayesinde memnuniyet artsın ve her sınıfa birer yeni öğrenci katılımı olsun. Okul mevcudu 105'e çıksın. Böylece %5'lik bir yatırımla tüm paydaşların yararına olacak % 5'lik bir kazanç ortaya çıkacaktır.

Köklü ve nitelikli özel okullarda öğretmenlerin,

- özlük hakları ve maaşlarının özendirici olması,
- ders yükü ve sorumluluklarının makul seviyelerde tutulması,
- adil ve objektif bir performans değerlendirme sistemine tabi tutulması,
- mesleki gelişim eğitimleri için kurum bütçesinden pay ayrılması

önemseniyor. Eğitimler "yasak savma" tarzındaki toplu konferanslardan ziyade, uygulamalı çalıştaylardan oluşuyor. Performans değerlendirme süreçlerinde gelişime açık yönler belirleniyor ve ihtiyaç halinde bireysel olarak mentor atanıyor. Mesleki yeterliklerinde güçlendirilen öğretmenler öğrencilerinin karşısına daha donanımlı ve özgüvenli olarak çıkabiliyor.

Sözün özü, özel okul kurucuları öğretmenlerin çalışma koşullarını iyileştirerek enerji ve birikim kaybına yol açan işten ayrılma oranlarını düşürülebilir ve nitelikli bir kadro oluşturulabilir; öğretmenlerin mesleki gelişimini destekleyerek kaliteli eğitim-öğretim hizmetinin önündeki engeli kaldırabilir.

DR. NEVZAT ADİL KİMDİR?

Resmi ve özel eğitim kurumlarında öğretmenlik, okul müdürlüğü ve genel müdürlük yaptı. Halen özel okul kuruluş ve geliştirme alanında danışmanlık ve yapay zeka uygulamaları için metin yazarlığı yapmaktadır. "Ebeveynlere Balonlar" kitabının yazarıdır.

KRİZLER ÇAĞINDA SOSYAL İNOVASYON

Sistem Dönüştürücü İnovasyon Anlayışı

Dr. Ülkü N. TÜRÜDÜ

Yaşadığımız çağ, krizlerin olağanlaştığı bir dönem olarak tanımlanabilir. Ekonomik dalgalanmalar, iklim krizi, göç, yoksulluk, toplumsal kutuplaşma, nesiller arası çatışma ve dijital dönüşümün yarattığı yeni eşitsizlikler bu krizlerin başlıcaları sayılabilir. Her dönem problemler yaşanıyor olsa da bu problemlerin daha karmaşık ve çok katmanlı hale geldiğini söyleyebiliriz. Hassasiyetin yüksek olduğu günümüz dünyasında ise bu sorunlara çözüm bulmak eskisi kadar kolay görünmüyor. Tam da bu noktada son yıllarda daha sık duyduğumuz bir kavram gündeme geliyor: sosyal inovasyon. Peki, sosyal inovasyon krizler çağında gerçek bir çözüm olabilir mi?

Sosyal İnovasyon Nedir?

İnovasyon kısaca ticarileştirilebilen yenilik olarak tanımlanır. Yeni bir ürün, hizmet ya da süreç geliştirmek ve bunu ekonomik değere dönüştürmek inovasyonun klasik çerçevesini oluşturur. Ancak "sosyal" kavramı bu tanıma eklendiğinde anlam genişler ve yön değiştirir.

Her inovasyonun toplumsal etkisi vardır; fakat her inovasyon sosyal inovasyon değildir. Sosyal inovasyon, misyon, vizyon ve motivasyon odaklıdır. Temel hedef kâr maksimizasyonu yerine toplumsal bir ihtiyacın karşılanmasıdır. Bu yönüyle sosyal inovasyon toplumsal sorunlara yenilikçi, sürdürülebilir ve dönüştürücü çözümler üretme süreci olarak tanımlanabilir. Aynı zamanda bir sistem yaklaşımıdır; yalnızca bir ürün ya da hizmet değil, ilişkileri, iş yapma biçimlerini ve sosyal yapıları da dönüştürür.

Peter Drucker inovasyon kaynaklarını beklenmedik olaylar, uyumsuzluklar, ihtiyaçlar, sektör ve pazar değişimleri, demografik değişimler, algı değişimleri ve yeni bilgiler olarak yedi başlık altında toplar. Bugün bu listeye yapay zekâ, büyük veri ve dijitalleşme gibi yeni unsurları da ekleyebiliriz. Tüm bu kaynaklar sosyal inovasyon için de geçerlidir. Ancak sosyal inovasyonun ayırt edici yanı, bu kaynakları toplumsal fayda üretme amacıyla kullanmasıdır.

Sosyal İnovasyonu Farklı Kılan Nedir?

Sosyal inovasyon üzerine literatürde tam bir mutabakat olmasa da bazı ortak unsurlar öne çıkar:

- Sosyal ihtiyaçların yenilikçi biçimlerde karşılanması,
- Uzun vadeli ve sürdürülebilir çözümler üretilmesi,
- Toplumsal yapıları ve ilişkileri dönüştürmesi,
- Toplumun eylem kapasitesini artırması,
- Farklı aktörleri (kamu, özel sektör, sivil toplum) iş birliği içinde bir araya getirmesi.

Diğer inovasyon türlerinde rekabet avantajı, pazar payı ve stratejik üstünlük ön plandayken; sosyal inovasyonda temel amaç olumlu sosyal etkiyi artırmaktır. Ticari inovasyon pazarı dönüştürmeyi hedeflerken; sosyal inovasyon toplumu ve genel bakış açısını dönüştürmeyi hedefler.

Elbette iki alan arasında kesişim noktaları vardır. Yenilikçi süreçler, kaynakların etkin kullanımı, kullanıcıların sürece dahil edilmesi gibi unsurlar hem ticari hem sosyal inovasyonda görülür. Ancak motivasyon ve sonuçlar bakımından belirgin bir ayrışma söz konusudur. Ticari inovasyonda başarı, çoğu zaman rekabet üstünlüğü ile ölçülürken; sosyal inovasyonda başarı, yaratılan toplumsal değer ve yaygınlaştırılan sosyal etki ile ölçülür.

Krizler Çağında Sosyal İnovasyon

Krizler, aynı zamanda inovasyonun da en itici gücünden biridir. Beklenmedik olaylar, sistemdeki uyumsuzluklar ve karşılanamayan ihtiyaçlar yeni çözüm arayışlarını tetikler. Pandemi sürecinde ortaya çıkan dayanışma ağları, dijital eğitim çözümleri, yerel üretim ve paylaşım platformları bunun somut örnekleridir.

Ülkemizde farklı aktörlerin bir araya gelerek çözüm ürettiği ve artık gündelik hayatımızın bir parçası olan önemli sosyal inovasyon örnekleri bulunmaktadır: e-devlet, e-nabız, e-okul, akıllı şehir kartları, evde yaşlı bakım hizmetleri, kadın destek uygulaması, mobil kaza tespit uygulaması...

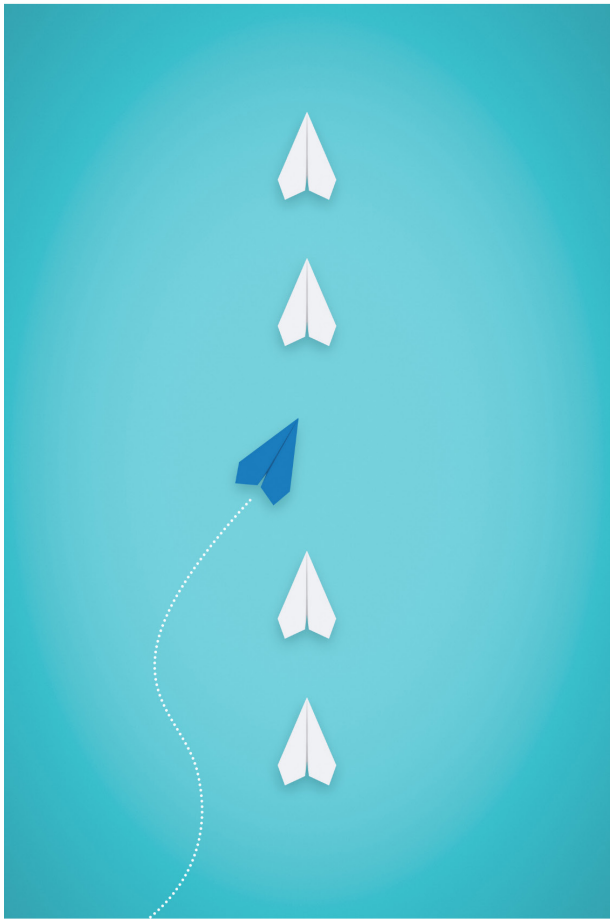

Bugünün karmaşık sorunları tek bir sektörün ya da kurumun çözebileceği türden sorunlar değildir. İklim değişikliği, genç işsizliği ya da kent yoksulluğu gibi meseleler çok aktörlü ve çok katmanlı yaklaşımlar gerektirir. Sosyal inovasyon tam da bu nedenle önemlidir: Farklı bilgi kaynaklarını, deneyimleri ve aktörleri bir araya getirerek ortak çözümler üretmeyi hedefler.

Krizler çağında asıl mesele yalnızca yeni bir ürün geliştirmek değil; yeni bir ilişki biçimi, yeni bir iş birliği kültürü ve yeni bir değer üretme anlayışı geliştirebilmektir. Sosyal inovasyon bu dönüşümün kavramsal ve pratik çerçevesini sunar.

Sosyal inovasyon toplumsal sorunlara sihirli bir çözüm değildir. Ancak motivasyon kaynağı, iş birliği modeli ve hedeflediği toplumsal etki bakımından güncel sorunlara daha bütüncül bir yaklaşım sunar.

Krizler çağında belki de en çok ihtiyaç duyduğumuz şey; rekabetten ziyade dayanışmayı, kısa vadeli kazançtan ziyade uzun vadeli toplumsal değeri önceleyen bir inovasyon anlayışıdır. Sosyal inovasyon, tam da bu nedenle, yalnızca bir kavram değil; aynı zamanda bir yönelim, bir perspektif ve bir umut alanı olarak karşımızda durmaktadır.

Dr. ÜLKÜ N. TÜRÜDÜ KİMDİR?

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Sosyal İnovasyon Araştırma Merkezi'nde öğretim görevlisi olarak görev yapmaktadır. Çalışmaları; sosyal girişimcilik, sosyal etki değerlendirmesi ve örgüt teorileri üzerine odaklanmaktadır. Akademik çalışmalarını kamu, özel sektör ve sivil toplumla yürütülen uygulamalı projelerle birleştirmektedir.

ÖZGÜR ÇİZGİ

GÜNCEL SİYASİ VE EKONOMİ BÜLTENİ

3. Sayı

Şubat 2026